شفاف‌سازی ناکارآمد در بن‌بست

الف–بای سرگردانی

۲۰ سال پیش، وقتی ماجرای فساد مالی غلامحسین کرباسچی، شهردار وقت تهران رسانه‌ای شد، اولین بار بود که چنین خبری با آن ابعاد به گوش مردم می‌رسید. آن زمان هنوز گوش‌ها به اندازه الان به چنین خبرهایی عادت نکرده بود. همه حیران شدند و منتظر که ببینند حالا حاکمیت با چنین پدیده نوظهوری در ایران پس از انقلاب چه می‌کند. حساسیت به قدری بالا بود که تمام ده جلسه دادگاه که به ریاست محسنی اژه‌ای برگزار می‌شد، از تلویزیون پخش شد و آقای شهردار نهایتا پس از نزدیک دو سال حبس آزاد شد.

محبوبه‌ولی، روزنامه‌نگار

همان‌زمان اکبر هاشمی رفسنجانی که رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام و در عین حال عضو مجلس خبرگان رهبری بود در خطبه‌های نماز جمعه گفت: «این قدر بحث از اختلاس و دزدی نکنید و روحیه مردم را خراب نکنید. وقتی که ما یک سدی را می‌سازیم و مثلاً ده میلیارد خرج می‌کنیم، ممکن است از قبل آن، پانصد میلیون هم اختلاس شود، اما این سد برای کشور می‌ماند و هیچ‌کس نمی‌تواند از این سد اختلاس یا دزدی کند!»

خوب آن وقت‌ها کشور هنوز به خط قرمز ناامیدی و بی‌اعتمادی نزدیک نشده بود. از فسادهای مالی هم تنها یک موردش درز کرده و فضای مجازی هم وجود نداشت که بخواهد موج مطالبه‌گری راه بیندازد، بنابراین حرفی از شفاف‌سازی زده نشد و سر و ته آن مورد و موردهای مشابه با چنین سخنرانی‌هایی به هم آمد.

اما حالا ۲۰ سال گذشته و اوضاع فرق کرده است. آن فساد مثل غده‌ای سرطانی به همه جا پنجه انداخته و بوی تعفنش کم و بیش از هر ارگان و نهاد و تشکیلاتی به مشام می‌رسد. منشا بو هم معمولا یا قبل از پیدا شدن فرار کرده یا اگر هم فرار نکرده باشد، راه‌های زیادی برای نجات خود دارد.

از طرفی اعتماد و امید چنان شکسته شده که دیگر نمی‌شود با سخنرانی‌های ملایم همه را در برابر چنین خیانت‌هایی دعوت به آرامش کرد. به‌طور کلی اوضاع امروز چنان نسبت به دو دهه پیش فرق کرده که رئیس جمهور دستور شفافیت می‌دهد و تاکید می‌کند که همه باید در اتاق‌های شیشه‌ای کار کنند تا مردم از پشت شفافیت این شیشه‌ها عملکرد آنها را ببینند.

اختلاف «شفافیتی»

اما مصلحت‌اندیشی‌های فردی و گروهی همچنان به قدری در کشور قوی و پرطرفدار است که همین فرمان رئیس جمهور در میان کابینه و مردان تحت امر خودش نیز پذیرفته نیست.

وقتی قیمت ارز سیر صعودی گرفت، معاون اول رئیس جمهور قیمت دلار را ۴۲۰۰ تومان اعلام کرد که به دلار جهانگیری معروف شد. در شرایطی که ارز در بازار آزاد بین هشت تا نه هزار تومان بود، همه آنهایی که دستشان می‌رسید، خود را از این دلار مفت دولتی بهره‌مند کردند! هر که دستش به بدنه مالی و سیاسی قدرت نزدیک‌تر بود، دل بیشتری از عزا در آورد.

تا اینکه اختلاف این دلار ۴۲۰۰ تومانی با دلار بازار آزاد، کف کرد و تمامی کشور را پر از حباب کرد. از همان جا بانگ «شفافیت، شفافیت» بلندتر شد. اولین قدم در راستای این شفافیت را آذری جهرمی، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات برداشت و لیست ارزبگیران برای واردات موبایل را معرفی کرد.

پس از آن همه دست به دامان سایر وزرا به ویژه وزیر صنعت با توجه به افزایش سرسام آور قیمت خودرو شدند تا این وزارتخانه‌ها هم لیست دریافت‌کنندگان ارز دولتی را معرفی کنند. اما از همه اصرار و از وزرا هر روز به بهانه‌ای انکار و از آن جایی که مغز وزرا در اتاق‌های شیشه‌ای نیست نمی‌توان صراحتا فهمید که آنها به چه انگیزه‌ای رانت‌ها را لو نمی‌دهند!

> **به نظر می‌رسد با این حجم از فساد و ولنگاری در حوزه‌های مالی و اداری، شفاف‌سازی‌ها خودشان نیازمند شفاف‌سازی جدید هستند و هر روز دولت و سایر دستگاه‌ها باید «شفاف‌سازی شده‌های قبلی» را شفاف‌سازی کنند!**

لطفا ارا گیری سیاسی کنید

خبر می‌آید که ۳۵ هزار خودروی لوکس با هک سایت ثبت سفارش خودرو در وزارت صمت به کشور قاچاق شده است. بعد کاشف به عمل می‌آید، مدیران و کارمندان وزارت صنعت در این فساد دست داشته‌اند و از همه غم انگیزتر خبر می‌آید که این دست‌های آلوده دو سال و نیم است که پنجه بر بیت‌المال انداخته‌اند.

حسن روحانی دست به قلم می‌شود و نامه‌ای به تمامی مسئولان ذیربط می‌نویسد تا به این رسوایی بزرگ رسیدگی کنند. بخش‌های مختلف وزارت صمت مانند گمرک که باید پاسخگو باشند، یا سکوت می‌کنند یا مسئولیتی نمی‌پذیرند و از همه جالبتر واکنش وزیر صمت است.

محمد شریعتمداری در نامه‌ای عجیب به رئیس جمهور از اقدام او برای رسیدگی به فساد وزارت صمت تشکر و آن را قوت قلبی برای همه کسانی که فعالیت سالم اقتصادی در کشور دارند، عنوان می‌کند! فسادی به مدت بیش از دو سال در چنین ابعاد وسیعی در وزارتخانه‌ای رخ داده و حالا وزیر آن وزارتخانه که قاعدتا در مقام پاسخگویی در مورد آن است، بابت اقدامی که وظیفه خودش بوده و در قبال آن کوتاهی کرده از رئیس جمهور تشکر می‌کند و با گشاده‌رویی مژده معرفی آنهایی که در این دو سال فساد کرده‌اند و احتمالا تا الان هم به نقاط خوش آب و هوای زمین گریخته‌اند را می‌دهد. ساموراییِ‌های شجاع در چنین شرایطی بی‌معطلی هاراگیری می‌کردند. از آنجایی که هاراگیری در دین و آئین ما پذیرفته نیست، دست کم می‌توان از مدیران ناتوان انتظار داشت هاراگیری سیاسی کنند و خود را شرافتمندانه نه از صفحه روزگار اما از صفحه سیاسی و اجرایی کشور حذف کنند.

نمکدان شفافیت

موسسات مالی و اعتباری دارای مجوز که با سر درهای بزرگ و شیک از هیچ چشمی دور نمی‌ماندند، ورشکسته می‌شوند. مردم جلوی درب این موسسات سراغ پولهاشان می‌روند، جواب نمی‌گیرند. جمع می‌شوند جلوی موسسه با پلاکارد و پارچه نوشته، افاقه نمی‌کند. فریاد دادخواهی سر می‌دهند که محمدباقر الفت، معاون رئیس قوه قضاییه به عنوان مرجع دادخواهی در کشور می‌گوید: «سپرده‌گذاران موسسات مالی باید امروز ضرر سودجویی خود را بدهند.» یک هفته پیش قاضی افتخاری، سرپرست دادگاه‌های کیفری یک استان تهران، از متواری شدن یکی از متهمان پرونده موسسه مالی و اعتباری ثامن الحجج که ۳۶۰ شاکی و ۱۲ هزار میلیارد تومان اتهام مالی دارد، خبر می‌دهد اما رئیس دادگاه رسیدگی به پرونده تعاونی مالی-اعتباری ثامن الحجج این خبر را تکذیب می‌کند.

> **مصلحت‌اندیشی‌های فردی و گروهی همچنان به قدری در کشور قوی و پرطرفدار است که همین فرمان رئیس جمهور مبنی بر شفافیت، در میان کابینه و مردان تحت امر خودش نیز پذیرفته نیست**

به فاصله کمی لیستی از افرادی با رتبه‌های مدیریتی بالا در کشور منتشر می‌شود که از مواهب این موسسه با سودهای چهار درصد بهره‌مند شده‌اند. گرچه تجربه ثابت کرده که شفاف‌سازی در این زمینه‌ها دور از انتظار است اما اگر صورت بگیرد، نمکپاشی خواهد بود بر زخم خانواده‌هایی که در پی این فسادها از هم پاشیدند.

آن و بلا و و بلاهای دگر

جنبش عدالتخواه دانشجویی طی اطلاعیه‌ای، گلایه می‌کند که سرلشکر فیروزآبادی رئیس سابق ستاد کل نیروهای مسلح ۲۵ سال است ویلایی را در لواسان در اختیار گرفته و در حالی که چند سال از مسئولیت او گذشته و طبق حکم رهبری باید سال ۹۲ آن را تخلیه می‌کرده، هنوز تخلیه نکرده است. سرلشکر فیروزآبادی ادعا می‌کند که تا پیش از این حکمی مبنی بر تخلیه به او نرسیده است بلکه این حکم اخیرا به او ابلاغ شده و تا اخر اردیبهشت ماه آن را تخلیه خواهد کرد.

بعد از کشمکشی چندین ماهه بالاخره فیروزآبادی ویلای لواسان را تخلیه کرد اما خلال این ماجرا نگاه‌ها متوجه ویلاهای دیگر شد. ویلاهایی که ظاهرا آقایان ناطق نوری، محمد خاتمی، حدادعادل و برخی دیگر از مقاماتی در همین رده در اختیار دارند. یکی دو نفر به توضیح مختصری برای پاسخ به افکار عمومی بسنده کردند و بقیه هم اساسا موضوع را در خور پاسخگویی ندیدند.

تنها ویلاها نیستند، اسناد دیگری خواسته یا ناخواسته از زندگی اشرافی مسئولان در کشور منتشر می‌شود که با شفافیت درمان نمی‌شوند؛ همان بلایی که سهیلا جلودارزاده، عضو فراکسیون امید مجلس روز گذشته در مورد آن گفته است: بعضی مسئولین به جای اینکه کمر به همت بالا ببندند و سعی کنند مشکلات را مرتفع کنند به فکر لاکچری زندگی کردن و حفظ کلاس کاری خود با سفرهای VIP هستند و رقمی که برای تشریفات در نظر گرفته می‌شود با کشورهای مشابه ما مطابقت ندارد.

دسته گل‌های بی‌صاحب

پس از یک روز عصر تابستانی پر کار به خانه می‌آیید و تلویزیون را روشن می‌کنید، مستندی مربوط به «شاخ های اینستاگرامی» را می‌بینید. در سکانسی از آن مردی در برابر دختر جوان گریانی از او در مورد رقص در فضای مجازی اعتراف می‌گیرد. مستند به قدری آغشته به بدسلیقگی و کج فهمی است که داد همه را درمی‌آورد. بازتاب جهانی پیدا می‌کند، اسرائیلی‌ها پیراهن عثمانش می‌کنند برای اثبات خشونت در ایران، ادعا می‌شود برای حواس پرتی مردم از قیمت ارز و سکه ساخته شده و خلاصه پای این مستند از سیاست گرفته تا اقتصاد به همه جا باز می‌شود. انتظار می‌رود کسی بیاید و شرافتمندانه در مورد این دسته گل به آب داده شده، توضیح دهد. اما کسی نیست! صدا و سیما می‌گوید مستندرا ناجا ساخته و مقام قضایی درخواست پخش آن را کرده، ناجا اعلام می‌کند که دختر مورد نظر در فیلم اصلا پرونده‌ای در پلیس فتا ندارد و در نهایت قوه قضائیه از موضعی بالاتر نسبت به دو دستگاه دیگر اعلام می‌کند که هیچ هماهنگی با قاضی پرونده نشده و درخواستی هم از سوی مقام قضایی برای ساخت و پخش چنین مستندی نبوده است.

هزار توی بی‌در و رو

اینها تنها مشتی از خروارها دسته گلی است که در حوزه‌های مختلف به آب داده می‌شود و بدون آنکه کسی مسئولیتشان را بپذیرد، همینطور بی‌صاحب در جوی حاشیه‌ها و بحران‌سازی‌ها روان‌اند و سر نخواستنشان دعواست. حالا اگر تمام اینها بخواهد شفاف‌سازی بشود، گرفتار چنان هزار تویی خواهیم شد که امکان پیدا کردن راه خروج از آن صفر است.

در همان یک مورد شفاف سازی نصفه نیمه ارزبگیران دولتی، چنان سوالات عجیب و جدیدی پیش آمد که خودش نیاز به شفاف‌سازی‌های جدید دارد. از اینکه صدا و سیما ارز دولتی می‌گرفته و غذای دام و طیور وارد می‌کرده تا گرفتن ارز دولتی با فاکتورهای جعلی!

بنابراین به نظر می‌رسد با این حجم از فساد و ولنگاری در حوزه اقتصاد و حوزه های دیگر، شفاف سازی‌ها خودشان نیازمند شفاف‌سازی جدید هستند و هر روز دولت و سایر دستگاه‌ها باید «شفاف‌سازی شده‌های قبلی» را شفاف‌سازی کنند!

بن‌بست شفافیت

خیلی‌ها معتقدند برای شفاف‌سازی دیر شده است. شاید زمانی مردم می خواستند بدانند ر.م، خ.س، س.س یا هر حرف اختصاری دیگری کیست یا می‌خواستند بدانند در پشت پرده‌ها چه خبر است اما الان تقریبا می‌دانند چه خبر است. اولویت اصلی برای مردم در حال حاضر اطلاع از پشت پرده‌ها و تماشای حکومت و دولت از پشت شیشه نیست، دیگر فرصتی برای این کار نیست. آنها می خواهند در پشت همان دیوارهای کدر بتنی هر اتفاقی که می‌افتد، اصلاح شود تا امور مردم اصلاح شود.

به ویژه که روحانی پیش از این شانس شفافیت را امتحان کرده و به نتیجه نرسیده است.

زمستان گذشته بود که پس از مدتها پیگیری دولت حسن روحانی «سامانه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» راه‌اندازی شد تا همه دستگاه‌ها آمار و اطلاعات مالی و اداری خود را از طریق آن در دسترس مردم قرار دهند؛ اما این سامانه نمایشی بی‌تماشاچی است چون اساسا چیزی برای تماشا در آن وجود ندارد. بیش از ۹۰ درصد آن خالی است. برخی دستگاه‌ها مانند قوه قضائیه که به نظر می‌رسد حتی آن را باز هم نکرده باشند. بنابراین رئیس دولت دوازدهم یک بار این راه بن بست را رفته و اکنون زمان کافی برای طی دوباره آن نیست. به نظر می‌رسد اگر شفافیتی هم اتفاق بیفتد، پیچیدگی‌ها و گستردگی این حجم از عدم مسئولیت‌پذیری و فساد، آن را کدر خواهد کرد.

روی موج کوتاه

به خاطر انتخابات شفاف‌سازی نکردم

محمدجواد آذری جهرمی، وزیر ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات: مردم سوالاتی دارند و ذهنیت‌شان این است که شفاف‌سازی صورت گیرد، این کار بسیار درست است و ما باید به اقتضای ذهنیت مردم پاسخ دهیم.

به آن‌هایی که نگران هستند شفاف‌سازی‌ها از سوی من به خاطر شرکت در انتخابات ریاست جمهوری است بگویید خیالشان راحت باشد کاندیدای ریاست جمهوری نمی‌شوم.

سپنتا نیکنام به شورای شهر یزد برمی‌گردد

در جلسه دیروز (شنبه) مجمع تشخیص مصلحت نظام با رای اعضاء در بازگشت به قانون مصوب سال ۱۳۷۵، سپنتا نیکنام اجازه حضور در شورای شهر را یافت.

بر اساس مصوبات این جلسه اقلیت‌های شناخته شده در قانون اساسی درصورت عضویت در شوراهای اسلامی کشور، باید بجای اسلام به اصول دین خود اعتقاد و التزام عملی داشته باشند.

تغییر تیم اقتصادی دولت در دو هفته آینده

بهروز نعمتی، سخنگوی هیات رئیسه مجلس: در خصوص تشکیل جلسات غیرعلنی با دولت در رابطه با مسائل اقتصادی کشور، تا این لحظه فعلاً برنامه‌ای نداشته‌ایم و دستور کار عادی مجلس را خواهیم داشت. البته ظاهراً تغییر در تیم اقتصادی دولت طی این هفته و هفته آینده جدی است؛ چرا که اگر این مسئله اتفاق نیفتد، به نظر می‌رسد مجلس آماده تصمیم خواهد بود.

پارلمان اتریش از تداوم برجام حمایت می‌کند

«اندریاس شیدر»، رییس کمیسیون سیاست خارجی پارلمان اتریش: پارلمان این کشور علیرغم خروج آمریکا از برجام از تداوم این توافق حمایت می‌کند و موضع خود مبنی بر علاقمندی به ادامه برجام را به مسئولان مذاکره کننده اتحادیه اروپا انتقال داده است. وین مشتاق پویا نگه داشتن روابط دو طرف است و به عنوان یک کشور بی‌طرف، به هیچ وجه تحت تاثیر تصمیمات آمریکا نیستیم.

صادرات نفت منطقه به شرط فروش نفت ایران

حسین نقوی حسینی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس: این استراتژی نظام است که اگر جمهوری اسلامی نتواند نفتش را بفروشد و یا صادر کند، بقیه کشورها نیز نمی‌توانند این کار را انجام دهند. براین اساس باید وزارت خارجه با تمامی توان این دیپلماسی را دنبال کند. امنیت صادرات نفت باید برای همه کشورها باشد به همین دلیل اگر جمهوری اسلامی نتواند نفت خود را بفروشد و یا صادر کند، نباید بقیه کشورها چنین کاری انجام دهند. این استراتژی جمهوری اسلامی است که رئیس جمهور آن را مطرح کرد.

دانشجویان «آتش به اختیار» مقابل دانشگاه‌ها

مصطفی صادق‌محمدی، مسئول سیاسی بسیج دانشجویی دانشگاه شهید بهشتی: بازرسی ماموران آژانس بین المللی اتمی از دانشگاه‌ها و مراکز هسته‌ای کشور نقض استقلال ملی و تعرض به عزت ملت ایران علی الخصوص دانشگاهیان است. دانشجویان انقلابی به‌صورت آتش به اختیار با این حرکت مقابله خواهند کرد و دست هر بیگانه‌ای که ثروت ملی را نشانه رفته را قطع می‌کنند.

حضور یکی از حاشیه‌های ثامن‌الحجج در دادسرا

سید حسین روحانی، وکیل مهران مدیری: موکلم در دادسرای فرهنگ و رسانه حضور یافت.

چون الان این موضوع پرونده‌ای دادگاهی دارد، فعلا قصد مصاحبه ندارم. حضور موکلم در این دادسرا در مورد پیگیری همان خط خبری به عنوان نشر اکاذیب دنبال می‌شود ما به موقع جزئیات بیشتری را منتشر می‌کنیم.

> **سامورایی‌های شجاع در چنین شرایطی بی‌معطلی هاراگیری می‌کردند. از آنجایی که هاراگیری در دین و آئین ما پذیرفته نیست، دست کم می‌توان از مدیران ناتوان انتظار داشت هاراگیری سیاسی کنند و خود را شرافتمندانه نه از صفحه روزگار اما از صفحه سیاسی و اجرایی کشور حذف کنند**